

I.KADIN KOOPERATİFLERİ BULUŞMASI

I. GÜN (27.06.2005)

Buluşmanın ilk günü kooperatif temsilcilerinin birbirlerini ve kooperatiflerinin çalışmalarını daha yakından tanıyabilmesi için etkinlikler yapıldı. Öncelikle kooperatiflerin getirdikleri tanıtım panoları ve üretilen ürünlerin sergilendiği standlar düzenlendi. Ardından da toplantılara başlandı. İlk olarak küçük gruplarda bu toplantıdan beklediklerimizi konuştuk, ardından da kooperatifler sunuşlarını yaparak kendilerini tanıttılar.

I.OTURUM

TANIŞMA VE BEKLENTİLERİN ALINMASI

1.Grup:

Katılımcılar:

Zeycan Keleş (İlk Adım-İstanbul), Aysel Ergüney (Çağdaş Sanat Kültür Derneği), Fatma Başvural (Başak-İstanbul), Hülya Akay (Çınar-İzmit), Raciha Küçükler (Simge-İzmit), Hatice Aşan (Van BİKAD), Keriman Karaosmanoğlu (Hanımcılar-Denizli), Ayşe Sokullu (Biga-Çanakkale), Sultan Bayram (Van Yaka), Elif Aldoğan (Kibele- İstanbul), Perihan Uluğ (KEDV), Adalet Ongun (Şentepe-Ankara)

Beklentiler:

- Kooperatif resmi işlemleri konusunda bilgi alışverişi
- Kaynak yaratma, proje geliştirme ve fon kaynaklarına ulaşma konusunda bilgi alışverişinde bulunmak
- Kooperatif birliği nasıl oluşur?
- Kadın örgütlenmesi konusunda deneyim alışverişi
- Kadın dayanışması yaratmak
- Yapılan çalışmaların aktarılması ve deneyim alışverişi
- Kooperatiflerin güçlenmesi için neler yapılabilir?
- Ürünlerin pazarlanması konusunda işbirliği geliştirme
- Kadın örgütleri arasındaki iletişim kopukluğunun giderilmesi
- Geleceğe yönelik ortak strateji geliştirmek
- Karar mekanizmalarını etkileyebilmek için baskı grupları/platformlar oluşturmak
- İnternet üzerinde site oluşturmak, e-mail grubu oluşturma yoluyla bilgi alışverişinde bulunmak
- Bölgesel işbirlikleri ve bölgesel toplantılarının düzenlenmesi
- Kooperatif ortakları arasındaki çatışmaların çözümü
- Kadın Kooperatiflerin genel ilkelerini belirlemede fikir alışverişi

2.Grup:

Katılımcılar:

Hamiye Yazıcı (Simge-İzmit), Ayşe Temiztaş (Biga-Çanakkale), Hanife Özdemir (Divriği-Sivas girişim), Ayşe Öksüz (Bahçelievler-İstanbul), Nafiye İnce (Başak-İstanbul), Berna Yağcı (İpekyolu-Mardin), Nevbahar İşler (Kaymakçı Tarım Kooperatifi), Leyla Yıldırım (Kibele-İstanbul), Müşeyyer

Açıkgöz (Umut Işığı-Diyarbakır), Nehire Özçelik (Tekirdağ-girişim), Avcılar Ev eksenli Kadın Grubu (Avcılar- İstanbul)

Beklentiler:

- Güçlü bir kadın dayanışması, kooperatifler birliği
- Kooperatiflerin sürdürülebilirliği için fikir alışverişinde bulunmak
- Neyi nasıl üretebiliriz, pazarlayabiliriz?
- Yapılan faaliyetler ve çalışmalar hakkında deneyim alışverişi
- Kooperatifler arası dayanışmayı nasıl bir sistemle, sürekli hale getirebiliriz?
- İş fikirleri geliştirme
- Toplumsal baskılarla (eş, çevre, gelenekler vs.) başa çıkabilme stratejilerini birlikte geliştirmek

3.Grup:

Katılımcılar:

Ayşe Tan (İlk Adım-Aydın), Fatma Keskin- (Doğubeyazıt), Leyla Susamış- Dokuzeylül-Sivas), Hatice Demir (Başak-Diyarbakır), Selma Özkan (İmece-İstanbul), Fatma Okçu (KEDV- İzmit), Selma Demirelli (Nilüfer- Düzce), Asuman Karakayaoğlu (Ödemiş-İzmir), Gönül Turalı (Gayrettepe-İstanbul) Kezban Tutun (Avcılar-İstanbul), Gülen Özdemir (Trakya Üniversitesi)

Beklentiler:

- Deneyimlerin paylaşılması
- Sorunların tespiti ve çözüm önerilerinin paylaşılması
- İletişim ağı kurulması ve güçlendirilmesi
- Hedefe ulaşmak için nasıl stratejilerin uygulanabileceğinin tartışılması
- Sürdürülebilirlik nasıl sağlanacak?
- Türkiye genelindeki kadın kooperatiflerin çalışmaları hakkında bilgilenme
- Mikro Kredi programları konusunda bilgilenme
- Kooperatifler birliğinin kurulması konusunda tartışma
- SRAP Projeleri konusunda bilgilenme ve deneyimlerin paylaşılması
- Projelerinin nerelere, nasıl sunulduğu ile ilgili bilgilenme
- Kooperatif kuruluş işlemleri
- KEDV'nin kooperatifleri nasıl, hangi alanlarda desteklediği ile ilgili bilgilenme
- Ürün reklâmları konusunda deneyim alışverişinde bulunma

4.Grup:

Katılımcılar:

Leman Çakan (Doğubeyazıt-Ağrı), Naciye Çelik (Ödemiş-İzmir), Hande Yıldız- İpekyolu-Mardin), Zehra Ömerler (Karaburun-İzmir), Gülser Özkan (Kadıköy girişimi) Nilgün Yavuz (Bahçelievler-İstanbul), Şayan Mumcu (Tekirdağ), Naşide Buluttekın (Umut Işığı-Diyarbakır), Gülsüm Coşkun

(Muğla), Arzu Kahraman (Zeytindalı-Ankara) Yeter Karakuş (Divriği-Sivas girişimi), Berrin Yenice (KEDV)

Beklentiler:

- İşbirliği alanlarının tartışılması ve netleştirilmesi
- Uygulanabilir ortak projeler geliştirmek
- Diğer kooperatifler tanışmak, çalışmalarını öğrenmek ve yapabileceğimiz yeni çalışmalar hakkında fikir edinmek
- Kooperatiflerin girişimcilik örnekleri görmek ve bilgilenmek
- Atıl işgücünü ekonomik hayata katmak
- Ortak pazar alanları oluşturmak
- Ortak fuar vb. tanıtım, satış, pazarlama etkinliklerinde bulunmak
- Fon ve kredi olanaklarını araştırmak, somut veriler elde edebilmek
- Ortak fon, birlik oluşturmak
- Çözümler için platform oluşturmak
- Yeni iş fikirleri geliştirmek
- İletişim ağının kurulması
- Kooperatiflerdeki kadın katılımını arttırmak için yöntem geliştirmek
- Kendimizi tanıtmak, sesimizi duyurmak

5.Grup:

Katılımcılar:

Fulya Çay (Şentepe-Ankara), Fatma Erdağ (Gayrettepe-İstanbul), Nalan Ünver (Çınar-İzmit), Senem Gül (İlk Adım-İstanbul), Gülmay Ertunç (Yaşam-Van), Şehristan Çaça (Bostaniçi-Van), Elvan Ercan (İncirliova, Aydın), Tülin Semayiş (İmece-İstanbul), Huriye Sargın (Hanımeller-Denizli), Nevin Gürcüoğlu (Kasımpaşa Kutu Atölyesi), Sonay Mamati (Kasımpaşa Kutu Atölyesi), Nurten Ersoy (KEDV), Halime Kalkan (Karaburun-İzmir)

Beklentiler:

- Kadın Kooperatifleri üst birliğinin kurulması
- Kooperatifler arası iletişim ağı kurulması
- Kooperatifler arası işbirliğinin sağlanması
- Etkinlik ve çalışmaların duyurulması
- Ürünlerin pazarlanması
- Maddi olarak kooperatifler nasıl destek bulabilir?
- Kadınlara yönelik yapılan eğitim çalışmaları hakkında bilgilenme
- Kooperatifçilikle ilgili eğitimlerin düzenlenmesi
- Sadece “el emeği” değil, yeni iş fikirlerin geliştirilmesi
- Kooperatifler arası iletişim kopukluğunun giderilmesi
- Öz kaynaklarımızı güçlendirmek
- Görünmeyen işleri görünür kılmak
- Çeşitli kooperatif türlerini tanımak ve çalışmaları hakkında bilgilenmek
- Başarısızlık örneklerini değerlendirmek

II. OTURUM

KOOPERATİF SUNUMLARI

Bu oturumda gerçekleştirilen kooperatiflerin sunumları ekte yer almaktadır.

II. GÜN (28. 06. 2005)

Buluşmanın II. Gününde ilk gün belirlenen beklentiler ve kooperatiflerin sunumlarında belirttikleri ihtiyaçlardan yola çıkılarak atölye başlıkları belirlendi. Aşağıda verilen 5 konu doğrultusunda katılımcılar gruplara ayrıldılar ve daha sonra küçük gruplarda konuşulanları bütün grupla paylaştılar.

Atölye Konuları:

- 1.Grup:** Kooperatifler Arası İletişim ve Deneyim Alışverişi
- 2.Grup:** Diğer sektörlerle işbirliği (Belediye, valilik, kaymakamlık, özel sektör, STK'lar,vs.)
- 3.Grup:** Kooperatif Yönetimi (Ortaklar, liderlik, gelir paylaşımı, işbölümü)
- 4.Grup:** Üretim/Pazarlama (ne üretmeli, nasıl pazarlamalı, üretim olanaklarını çeşitlendirme, pazar olanaklarını arttırma)
- 5.Grup:** Sürdürülebilirlik nasıl sağlanır?(yeni faaliyet alanları, kaynak yaratma, mevcut işleri işletmeye dönüştürme)

Oturuma başlamadan önce KEDV tarafından dağıtılan dokümanlarla ilgili bilgi verildi.

- 1. Kooperatifler için muhasebe notları:** Muhasebe, kooperatifler açısından çok temel bir konuyu oluşturuyor. Çok iyi bilinmediği durumda ciddi zararlarla karşı karşıya kalınabilir. Muhasebeci ödüyordur, bize bilgi verirdi diye düşünülerek güvenilen ama sonradan cezalarla karşı karşıya kalınan pek çok örnek var. Bu nedenle kooperatifin gelirin giderine, resmi işlemler ve evraklara hakim olmakta büyük yarar var. Bu notlar, muhasebe konusunda genel bilgileri içeriyor
- 2. Kooperatifler için kontrol listesi:** Vergi ne zaman yatacak, genel kurul, vb belli günleri atlamamak için bir hatırlatma listesi. Bu liste kooperatif merkezine asılıp, kontrolü yapılabilir.
- 3. Genel kurul nasıl yapılır:** Genel Kurul, aslında kendimiz tarafından da yapılabilecek bir şey, ancak işlemler karışık geldiği için genellikle dışardan hizmet alıyor ve parasını ödüyoruz. Bu notta genel kurul için yürütülecek işlemler ve gerekli evraklar anlatılıyor.
- 4. Proje nasıl yazılır:** Kooperatiflerin kaynak yaratması için proje hazırlayacak ve yürütülecek kapasiteye gelmesi çok önemli. Bu bilgi notunda da proje geliştirme ve yazma ile ilgili genel bilgiler yer alıyor. Elbette sadece bu bilgi notundan yola çıkılarak proje yazılması beklenemez, ancak projeyi yazacak insanlar bulunabilir. Ama her durumda en azından proje fikrinin kooperatifin kendisinin olması gerekiyor, başkasının yazdığı projeyi uygulamak zordur. Onun için bu notta temel olarak proje fikri nasıl geliştirilebilir konusuna yoğunluk verdik. Arkasında proje yazımı için basit bir format da var, üç aşağı beş yukarı istenen format budur.
- 5. Yerel Bütçe Analizi:** KEDV geçen sene bu konu üzerinde çalışmaya başladı. Yerel bütçelerin kadınlar tarafından analiz edilmesinin politik olarak anlamı çok. Şu anda da kadınlar olarak kaynak yaratma konusunda çok zorlanıyoruz. Oysa belediyelerde, yerel yönetimlerde kadınların kaynaklardan eşit yararlanmaları için birtakım uluslararası sözleşmelere imza atılmış durumda, ama pratikte bu sağlanamıyor. KEDV tarafından önerilen şudur: Belediye ile birlikte çalışarak, Belediye bütçesine bakmak ve "kadınlar ne kadar dolaylı ve dolaysız yararlanabiliyor"un analizini yapmak. Bu analizin sonuçları, belediyeye rapor halinde sunulacak, böylece belediyenin gelecek dönemde hizmet verdiklerinin öncelik ve ihtiyaçlarına uygun hizmetler geliştirmesine katkıda bulunulacak. Böyle bir çalışmanın Türkiye açısından çok olumlu ve önemli olduğunu düşünüyoruz. Pilot uygulama için bir partner arıyoruz.
- 6. Erken çocuk bakım ve eğitim hizmetleri:** Bizim çalıştığımız kooperatiflerin temel faaliyetlerinden birisi bu. Çünkü sunumlarda da şöyle bir şey var, iş gelince kadınlar geliyor, iş gidince kadınlar gidiyor. Bir de kooperatiflerin eğer güçlendirmesi diye yola çıktılarsa, sadece ekonomik, para kazandırmakla yetinmemesi gerekiyor. Kadınların bütün

sorunlarına cevap verebilecek faaliyetleri olması gerekiyor. Okul öncesi eğitimi bu açıdan çok önemsiyoruz. Şu açıdan da yararı var. Kadınlara kocaları izin vermiyor, deniyor. Bu çocuk gibi iyi ve meşru bir nedenle kadının sokağa çıkmasına, kooperatifteki faaliyetlerine katılmasına kocalar bir şey demiyorlar. Doğrusu biz şimdiye kadar koca engeli görmedik kooperatiflerde. Onun tek önemli noktası bence çocuk noktasıyla çıktıkları içindi. Ondan sonra başka nedenlerle kadınlar çıkabiliyorlar. Bu iyi bir başlangıç, bir avantaj. Çocuk yuvası kurabilmek için her türlü destek verebiliriz. Yani, iç tefrişata da destek verebiliriz. Ama orada da mekan çok önemli. Yer mekan bulması gerekiyor.

7. **Tasarruf grupları:** Tasarruf Grupları da kadınların biraraya geldikleri ve tasarruf yaptıkları bir model. Biriktirdikleri paralarla bir fon oluşturarak birbirlerine borç veriyorlar. Böylece bir taraftan para biriktirirken bir yandan da borç ihtiyaçları için sürekli bir kaynak oluşturuyorlar. Bu bilgi notunda kısaca tasarruf grupları hakkında bilgi veriliyor. Ama konuyla ilgilenen kooperatifler olursa KEDV tarafından destek verilebilir.

I. OTURUM

ATÖLYE SONUÇLARININ PAYLAŞILMASI

1. Grup: Kooperatifler Arası İletişim / Deneyim alışverişi

1.Şimdiye kadar nasıl, hangi alanlarda işbirliği yaptık?

- Şimdiye kadar telefon ve kooperatif ziyaretleri yolu ile iletişime geçildi.
- Kooperatif kuruluş işlemleri ile ilgili bilgi alışverişi (tüzük nasıl hazırlanır, kuruluş masrafları, üye sayısı vs.)
- Kooperatif işleyişi, resmi prosedürler ve muhasebe konularında bilgi alışverişi.

2.Birbirimizden ne öğrenmek isteriz / hangi alanlarda işbirliği yapabiliriz?

- Her kooperatif başarılı bulduğu çalışmalarını birbirine öğretebilir.
- Kendi içimizdeki eğitmenleri, deneyim sahibi kadınları birbirimize gönderebiliriz.
- İş konusunda işbirliği (kooperatiflerin birbirine iş vermesi, pazarlama)
- Birlikte ürün geliştirme, yeni ürünleri birbirimize öğretme
- Ortak projeler geliştirme
- Kadın sorunlarına yönelik ortak stratejiler geliştirme, ortak faaliyetler düzenleme

3.Nasıl işbirliği yapacağız?

- Bu toplantının katılımcı listesinin katılımcılara dağıtılması
- E-mail grubu ve telefon zinciri oluşturulması
- Ortak yayın organı çıkartılması
- Kooperatifler arası inceleme gezilerinin organize edilmesi
- Kooperatiflerin çıkarttıkları dergi vs. gibi yayınları birbirine göndermesi
- Bölgesel toplantıların düzenlenmesi (doğu –batı bölgesi olarak)
- Yerel ve bölgesel panayırkların duyurulması ve buralara ortak katılım
- Kooperatiflerin önemli organizasyon, toplantı vs. duyurulması ve bu toplantılara katılma
- Ayrı kooperatifler olarak yaygınlaşma yerine şubeleşerek yaygınlaşmaya gidilmesi (yakın bölgelerdeki kooperatif girişimleri için)
- Üst birlik nedir, nasıl kurulur, yararları vs. ilgili konularında ortak tartışmalar yürütme

2.Grup: Diğer Sektörlerle İşbirliği

1)Şimdiye kadarki işbirliği girişimlerimiz (kimlerle, hangi konuda)

- Valilik
- Kaymakamlık
- Belediye: Prefabrik bina için arsa tahsisi, bahçe duvarı, araç, bina, satış yeri, genel giderlerin (doğalgaz, elektrik, su, vb) karşılanması.
- SYDV: Kooperatif için nakdi yardım, sanayi makinesi bağışı, vb
- SHÇEK: Mahalle yuvalarının işletilmesi ile ilgili protokol, toplum merkezi binasının kullanılması, kadınlara yönelik düzenlenen çeşitli eğitimler
- KEDV: Bina tahsisi, donanım, proje yazma, kooperatif kuruluş işlemleri ve işleyişi ile ilgili eğitim desteği, liderlik, mahalle anneliği vs. konularında eğitim ve danışmanlık
- İNSEV: Eğitim, kooperatifleşme

2)İşbirliği girişimimizde karşılaştığımız zorluklar

- Yerel yönetim değişiklikleri (seçimlerle birlikte yapılan işbirliği protokollerinin yenilenmesi)
- Kadın kooperatiflerine karşı olan önyargı/ yapılan işlerin ciddiye alınmaması
- Yerel yönetimlerin, kadın kooperatiflerini kendilerine rakip olarak görmesi
- Resmi prosedürler konusunda yaşanan zorluklar (yuva, etüt, beceri vs. kurslar için izin/ruhsat zorunluluğu)
- Belediyelerin kooperatiflere kaynak aktarmaması (altyapı, doğalgaz vs.)
- Yerel yönetimlerin siyasi bakışları
- İşbirliğinin kurum değil kişiler üzerinden yürütülmesi

3)Nasıl daha iyi hale getirebiliriz

- Resmilerle yapılacak görüşmelere hazırlıklı gitmek (yazılı materyal, broşür vs.)
- Ektili iletişim kullanmak (talep etme, istemek yerine ortaklık vurgusunu ön plana çıkartma)
- Hangi konularda destek isteneceğinin net olması ve iyi gerekçesi ve yapılacak desteğin kendilerine nasıl bir dönüşü olacağıının gösterilmesi
- Yapılan işbirliğinin öneminin duyurulması (makale, TV, sohbet)
- Başarılarımız yayınlanmalı (Web siteleri, yazılı belge, gazete)
- Birbirlerinin desteklerinden hepsini haberdar etmek (Belediye, Kaymakam, Muhtar)
- Çok sektörlü toplantıların organize edilmesi
- STK'larla iletişim halinde olma, etkinliklerin takibi ve katılma

3.Grup: Kooperatif Yönetimi (Ortaklar, Liderlik, Gelir paylaşımı, işbölümü, vb)

1) Çatışma nedenleri/sorun çözme yöntemleri

a) Çatışma nedenleri:

- Grup değil bireysel çıkarların ön plana çıkması
- Sorumluluk almaktan çekinme
- Bilginin belirli kişilerin tekelinde olması/ herkesin bilgiye ulaşamaması
- Kültür ve statü farklılığı
- Ön plana çıkma/ ben merkezli davranışlar
- Kararların ortak alınmaması
- Dedikodu
- Dış baskılar (çevrenin ön yargıları)
- Fırsatçılık – eşit paylaşım olmayışı
- Herkesin beceri ve bilgisine göre iş bölümü yapılamaması

- Belirli bir hedef ve iş planı doğrultusunda çalışma
- Demokratik ve katılımcı olmama
- Sabırsız davranışlar
- Hemen para kazanma isteği
- Şeffaf olmama
- İletişim kopukluğu
- Güvensizlik
- Akraba, hemşeri kayırma
- Belirli bir parti/siyasi anlayışa eklendirilmeye çalışılması

b) Çözüm Önerileri:

- Her üye ana sözleşmeyi en az üç kere okumalı.
- Hem ortaklara hem bütün işbirliği yapılan kişi/kuruluşlara karşı şeffaf olma
- Kooperatif içi organizasyon ve iş bölümünün iyi yapılması
- Koordinasyon düzenli ve sistemli bir şekilde yapılması
- Kararların ortaklar arasında müzakere edilerek alınması
- İş tanımlarının net yapılması, duyurulması ve uyulması
- Yapılan çalışmalar, gelişmeler ilgili bütün ortakların bilgilendirilmesi
- Sorunlara ilişkin ortak çözümlerin herkesi katıldığı toplantılarda geliştirilmesi
- Yapılan işlere göre gruplar/birimler oluşturulması. Her grup/komitenin kendi içinde organize olması
- Kooperatif koordinasyon toplantılarına bu birim/grup temsilcilerinin katılımı
- Ortakları biraya getirecek sosyal aktivitelere yer verilmesi
- İyi gözlem yapılması
- İş planlarının herkes tarafından bilinmesi ve yapılması
- Hesap verilebilirlik
- İç denetimin uygulanır olması

2) Ortak yönetim ilişkisi nasıl/ karar verme mekanizması

- Açık ve net olması
- Ana sözleşmenin ortaklara okutulması, tartışılması
- Geniş katılımlı toplantılarla kararların alınması
- Kooperatif hesapları ve diğer kararlarla ilgili bilgilendirme
- Bilgilendirme panosu hazırlamak
- İletişimin sürekli olması
- Ben yerine BİZ demek önemli
- Hiyerarşinin olmaması
- Oylama yerine uzlaşma

3) Katılma ve ayrılma nedenleri ne? Ayrılmayı nasıl öğrenebiliriz, yeni katılımları nasıl sağlayabiliriz?

a) Katılma Nedenleri:

- Sosyal aktivite, aidiyet duygusu
- Para kazanmak
- Çocuğunu yuvaya verme
- Toplumsal itibarının artması
- Kapasite arttırma
- Dayanışma
- Beceriler kazanma

b) Ayrılma Nedenleri:

- Kişisel beklentiler

- Kendini dışlanmış hissetme
- Beklentilere cevap alamaması
- Sorumluluktan kaçma
- Çevresel faktörler

c) Yeni katılımları nasıl sağlayabiliriz?

- Çalışmaların her aşamasında şeffaf olma
- Demokratik işleyiş
- Gelir getirici çalışmalar yapmak
- Psikoloji destek sunmaya yönelik çalışmaların programlanması
- Ortakların ihtiyacına göre eğitim programları organize etmek
- Bireysel yeteneklerin ortaya çıkmasını sağlamaya yönelik ortamlar yaratmak
- Yeni üyelere sorumluluk verme, işe katma, kararlara ortak etme
- Beceri kazandırmaya yönelik eğitim/kurslar organize etme
- Düzenli bir tanıtım çalışması
- Ortaklar arası dayanışmayı arttırmaya yönelik faaliyetler organize etme
- Ortakların bir araya geldiği, sosyalleştiği kaynaştırma toplantıları/sosyal aktiviteler organize etme
- Merkez ve yerel yönetimlerle ilişkilerin iyi olması

4.Grup: Üretim/Pazarlama

1) Ne üretiyoruz, nasıl bir iş bölümü içinde üretiyoruz, nasıl pazarlıyoruz?

a) Ne Üretiyoruz?

- Erişte, mantı (Biga)
- Dokuma, iğne oyası (Ödemiş)
- Fason üretimi (Ankara)
- Takı, mefruşat, çocuk giysileri, aksesuar (Gayrettepe)
- Takı, dekorasyon amaçlı elişleri (Kocaeli- Çınar)
- Ev ürünleri, gıda, takı (Denizli)
- Konfeksiyon, t-shirt, pijama, şal (Esenyurt)
- Ev yemekleri, resim (Tekirdağ)
- Reçel, sabun, pansiyon işletmeciliği (Karaburun)
- Kapari (Zeytindalı- Ankara)
- Süt, sebze (Kaymakçı)

b) Nasıl bir işbölümü içinde üretiyoruz?

- Malzeme temini (üretim ekibi+yönetim)
- Çalışacakları bulmak/eğitmek (üretim, yönetim)
- Üretim/kalite kontrol (üretim)
- Planlama (ürün ne olacak, mekân, satış nereye?)- (yönetim)
- Kayıt tutma/gelirin paylaşımı (bütün ortaklar, muhasebeci)
- Ücretlendirme/fiyat tespiti (yönetim, üretim+yönetim, bütün ortaklar)
- Pazarlama/sipariş+teslim/reklâm-tanıtım/para takibi (yönetim)
- Çalışma grupları halinde çalışma

- Mum, sabun, çanta, kese (Diyarbakır)

c) Nasıl pazarlıyoruz?

- Eş dost kanalı ile
- Belediyenin verdiği pazar aracılığıyla
- Hazır işyerleri ile pazarlama
- Kermes kanalı, belediye, dernek evi, Ortaköy pazarı
- Yurtdışına numune gönderildi
- Salıpzararı gümrük mağazasında sergileniyor
- Semt pazarı ve elden pazarlama
- Küçük esnaf ve öğrenci yurdu
- Fuarlar, başka satıcılar
- Belediyelere fide olarak satılıyor
- Kermes, festival, Gima vb. marketler
- Nahıl Dükkan, otellerde stant, turistik eşya dükkanları

2) Yeni üretim alanlarını nasıl belirleriz?

Nasıl bir ürün olmalı?

- Yerel ürün olmalı/özgün ürünler
- Piyasa açıklarına uygun olmalı
- Fiyat ve kalite olarak rekabet edebilir ürünler
- Talebi yüksek olan/seri üretilebilir ürünler
- Malzeme maliyeti uygun

Nasıl karar vereceğiz?

- Pazar araştırması (olası müşteriler, pazardaki talep/ihtiyaç, rakipler, maliyet/satın alma)
- Çok sektörlü planlama toplantıları (yerel yönetimler, özel sektör, üretici kadınlar, üniversite, vb)

3) Yeni pazarlama kanallarını nasıl oluşturabiliriz?

a) Nasıl daha iyi pazarlayabiliriz?

- Tanıtım çalışmalarını iyi planlamak
- Yerel basını iyi kullanmak
- Kooperatifler arası işbirliği kurmak
- Fuar ve festivalleri takip etmek
- İnternet üzerinden pazarlama
- Satış/pazarlama konusunda uzmanlık almak, geliştirmek
- Yurtdışı satışları araştırmak
- Ambalaj geliştirmek
- Marka oluşturmak
- Ruhsatlı ürün satmak
- Piyasadaki eğilime uygun üretmek

b) Daha iyi pazarlama için neye ihtiyacımız var?

- Diğer sektörlerle işbirliğini güçlendirmek (özellikle yerel yönetimler)
- Patent ruhsatı vs. için kaynak, masrafları azaltmak için lobi yapmak
- Ortaklarımız arasına danışmanlık yapabilecekleri katmak
- Yazılı/görsel dokümanlara ulaşmak
- İnternet bağlantıları, web sitesi, elektronik ticaret
- Kooperatifler bilgi ve iletişim ağı

5.Grup: Sürdürülebilirlik nasıl sağlanır? (Yeni faaliyet alanları, kaynak yaratma, mevcut işleri işletmeye dönüştürme)

1) Mevcut işlerin hacimlerini nasıl geliştirebiliriz?

- Eğitim çalışması (kooperatifçilik bilincinin yerleştirilmesi)
- Gelir getirici işlerin kolektif biçimde yapılması
- Aktif ortaklardan çekirdek bir grup oluşturup işi basamak basamak geliştirmek
- Ortaklık ve kurum kimliğinin artırılması
- Kadınların işin her adımına hakim olması (hammadenin alımından itibaren üretime kadar hakim olmak)
- Ortaklık bilincinin gelişmesi (süreklilik için)
- İletişim ağını güçlendirmek (STK, özel sektör, yerel ve kamu yönetimleri)
- Ortakların maddi/manevi ihtiyaçlarını karşılayarak sürekliliği sağlamak
- Ortakların potansiyeline göre iş olanaklarının araştırılması
- Marka olmak

2) Başka hangi faaliyetleri ekleyebiliriz?

- Geleneksel ve yaygın üretim
- Eğitim, kültürel vb. faaliyetleri
- Medyayı harekete geçirme
- Lobicilik
- Hizmet sektörünü araştırma bu alanda iş fikirleri geliştirme
- Beceri kursları organize etme
- Ev pansiyonculuğu, turist rehberliği
- Çocuk yuvası
- Danışma merkezi
- Çocuk sağlığı eğitimi
- Kadın meclisleri
- Yoksul tespiti (düzenli ve sürekli olarak)
- Okula gidemeyen kız çocuk tespiti
- Sohbet, mahalle toplantıları
- Haritalama çalışmaları

3) Yeni proje fikirleri nasıl geliştirebiliriz? Kaynak nasıl yaratabiliriz?

- Yerel kaynakları harekete geçirme
- Özel idare fonlarından yararlanma
- AB iş fırsatları projeleri
- STK'larla işbirliği
- Türkiye' deki tüm kadın kooperatifler için sürekli satış yerleri, fuarlar, festivaller düzenleme
- Özel sektörlerin sosyal duyarlılık programlarını takip etme ve işbirliği geliştirme
- Her bölgedeki yöresel festivallere katılma
- Yeni, farklı iş fikirlerine ulaşma (kök boya üretimi, fide üretimi)
- İnternet siteleri oluşturma
- Proje konusunda uzman kuruluşlara başvurmak
- Uluslararası Emit fuarına katılım

- Çeyizlik atölye
- Anket ve bölgesel ihtiyaçlarını belirlemek ve yeni proje fikirlerini oluşturmak
- Ekolojik tarım ve su ürünleri üretimi

II. OTURUM GELECEK İÇİN STRATEJİLER:

1)Kooperatifler Arası İletişim/Deneyim Alışverişi

- Katılımcı listesinin paylaşılması, böylece herkesin iletişim adreslerinin birbirinde olması (toplantı sonrasında dağıtıldı)
- E.mail grubu oluşturma
- Bilgisayar kullanma (bunun için bilgisayar bulma, genç gönüllülerin desteğini alma)
- Telefon-mesaj sistemi
- Aynı şehirdeki kooperatiflerin düzenli olarak bir araya gelmesi
- Üç ayda bir bölgesel toplantılar
- Yılda en az bir toplantı(genel)-belli bir konuda
- Ortak Web sayfası
- Belli konularda deneyim alışverişi (ikili çalışmalar/karşılıklı),birbirinden öğrenme
- Ortak dergi
- Ürün tasarımı

Üst Birlik:

Sorular:

- Üst Birlik Ana sözleşmesinde ne olacak?
- Ne tür faaliyetler yapacak?
- Kaynağı ne olacak?
- Örgütlenme alanı ne olacak?

Nasıl kuruluyor, faydaları nelerdir?

- Kooperatiflerin haklarını koruyor
- Pay veriyor, aidat ödemiyor
- Yedi kooperatif birleşiyor
- Kurumlar vergisinden muaf olunuyor
- Bilgilerin toplandığı/danışmanlık verecek bir yapı
- Sayısal güç verir, karar mercileri üzerindeki etkimiz artar.
- Üst birlik ana sözleşmesi olur ve kooperatifler üst birliğine ortak olur
- Ayakta ve hayatta kalmak için birleşme ve işbirliği

Gruptaki tartışmaların özeti:

- Bütün kooperatiflerin mutlaka üstbirliğe ihtiyacı var. Biz tarım alanında, hayvancılık alanında Tire'de var şu anda, biz oraya ortağız. 600 milyona ortak olduk, ileride gelire geçince yüzde on ne kadarsa onlara pay vereceğiz. Üstbirlik, fiyatları belirliyor. Piyasa düzenini ayarlıyorlar. Bütün kooperatifleri biz oraya vereceğiz, onlar satışı yapacaklar, istediğimiz fiyatı belirleyecekler. Kooperatif zaten 100 kişiyi temsil ediyor, kooperatif olarak 600 milyona üye olduk, gelir elde ettiğimizde ileride pay vereceğiz.
- Üst birlik güç olma açısından, kooperatiflerin sorunları çözme açısından, ilişkileri düzenleme açısından önemli bir şey. Bu konuda KEDV tarafından hazırlanan bir ana sözleşme taslağı var. Ancak şöyle bir sorun var, gündeme gelmesi önemli, ama hemen yarın kuracağız telaşına düşmeyelim. Çünkü üst birliğin geliri de kooperatiflerden gelecek. Üst birlik teknik danışmanlık vs. verecekse onun bir maliyeti var, uzmanlar çalıştırmak zorunda. Herkes adına bültenler çıkarmak zorunda. Bir sürü gideri olacak. Onlar nereden karşılanacak? Doğal olarak kooperatiflerden gelecek hem aidat hem de kayıt, üye olma parasıyla. Şu anda gördüğüm kadarıyla zaten kooperatifler kendi idari giderlerini bile karşılayamıyor. Ben şunu öneriyorum. Üst birlik konusunda tabii ki tartışalım, ama en azından bir sene sonraki toplantıda tartışacak hale getirelim.

- Üst birlik bizim temel gündemlerimizden birini oluşturuyor, hakikaten önemli. Onun tartışma sürecini başlatmak lazım, bunları tartışarak en doğru zamanı da beraber kararlaştıralım, bu süreç içinde sanki şunları netleştirmeye ihtiyaç var. Ana sözleşme nasıl bir sözleşme olacak? Ne tür faaliyet yapacak? Kaynağı ne olacak, örgütlenme alanı ne olacak, bölgesel mi ulusal düzeyde mi, bir takım temel kararlar vermemiz gerekiyor. Onun içinde düzgün bir iletişim ağı kurabilirsek kendi aramızda, bunları tartışacak fırsat olur. Bu üst birlik ana sözleşmesinin de bizim ihtiyacımız neyse, ona cevap verecek bir yapı olması lazım. Kanuni şartları elbette var ama bizim ihtiyacımıza uygun bir şey çıkarmamız lazım, onun için hep beraber tartışmamız lazım. Ama bunu süreç içinde hep birlikte netleştirelim.
- Telefon zincirinden bahsedildi ama realist düşünmek zorundayız. Telefon zinciri aynı şehir içinde geçerli bir yöntem olabilir, ama İstanbul'dan İzmit'i aramakla İzmit'ten Diyarbakır'ı arayan bir kişinin telefon konuşması içinde neyi ne kadar aktarabileceğini düşünmeliyiz, çünkü maliyetli olur. Bugünkü ortamda, internet çok geçerli bir iletişim aracı. Şu anda hali hazırda internet bağlantısı olmayan bile ivedilikle bu konuda bilgi edinip bir girişimde bulunup, internet bağlantısına geçmeli. Ve bunu da mail grubu, şu anda yahoo mail gruplar var, güzel bir yöntem. Güzel bir iletişim çalışması, forumlar var. Bu şekilde yapabiliriz. Bu konuda bağış bulmak, internet kafeler, okulların bilgisayarları vs ne tür olanaklarımız varsa onları değerlendirmeye çalışalım.
- Bizim en büyük eksikliğimiz, kendi ilimizdeki örgütlerle bile haberleşip belli bir program oluşturamamış olmamız. Şu ana kadar öyle bir program belirlenmedi sanıyorum. Aslında bu toplantıdan sonra herkes kendi şehrindeki gruplarla bağlantıya geçerek, bir program oluşturabilmeli. Biz şehirlerimizde bu programı oluşturduktan sonra bunu bölgesel hale getirip, bölgesel bir program haritası çıkarıp, daha sonra Türkiye genelinde bir programlama ile birbirimize herhalde daha çabuk ulaşabiliriz. Bunların oluşumu ile yazılı yayın, dergiler, broşürler de devreye gireceği için de telefon zinciri, mail adresi bunlarla daha çabuk işler diye düşünüyorum.
- Üç ayda bir aynı bölgede olanlar prensip olarak toplanacak, diyoruz o zaman. Bunlar da ileride birlik lafı ediyoruz ya bunları hakikaten ne kadar yapabiliriz ona bakmak için. Gene prensip olarak yılda iki tane, ama buna finans kaynağı lazım, ya da en az bir tane belli bir konu etrafında düzenlenen büyük bir toplantı yapabiliriz. Genel konular tabii ki tartışılabilir ama uzmanlığımızı, becerilerimizi geliştirecek yılda bir toplantı hedefleyelim.
- Şu anda birbirimizden öğrenme fırsatlarımız sınırlı. Bunun için de illa ki bütün kooperatiflerin biraraya gelmesi gerekmiyor. Aynı alanda çalışmak isteyen gruplar var, ama birinin deneyimi var, öbürünün yok. Bu grupların ikili halde birbirleriyle deneyim alışveriş yapmalarını teşvik etmemiz lazım. Böyle bir durumda masrafı olur dendi, biraz e gruplarda ortada konuşulursa, herkes katkıda bulunabilir. Örneğin Diyarbakır yuva işletiyor, van böyle bir şey yapmak istiyor. Onlar öğrenmek için oraya gidebilirler. İlla birilerinden izin almak durumunda değiller, burada herkes birbirini tanıdı, burada herkes kendine bir eş seçebilir. Ben bundan öğrenebilirim diye. Kendi aralarında konuşurlar, baş edemedikleri bir şey olursa ortadan konuşurlar, kaynak çıkabilir. İkili gruplar halinde çok daha kolay öğreniyor insanlar, deneyimlerini daha rahat paylaşabiliyorlar. Burada genel çerçevesini görüyoruz, ama detayda işler nasıl gidiyor, özellikle bu konuda deneyim alışverişine ihtiyacımız var. Ama bu sürecin sonunda mutlaka bir rapor çıkması lazım, ben bunu öğrendim, bundan sonra şunu şöyle yapacağım diye biraz ciddi ve sistemli öğrenmeye çalışalım.
- E grup ile haberleşilecek ama aynı alanda iş yapanların bir web sitesini oluşturabiliriz. Veya KEDV web sitesi altında kadınların ürettikleri malların sergilenmesi gibi bir şeyi yapabiliriz. Kadınların mallarını, ürettikleri, üretim alanlarını mümkünse fotoğrafını koyup dışarıya duyurmak üzere bağlantılar koyabiliriz.
- Bunun dışında festivaller, satış olanakları, proje fonları, iş geliştirme konusunda bilgi veren kuruluşlar, vb gibi duyduğumuz çeşitli haberleri de birbirimizle paylaşmamız çok önemli.

- Ortak dergi çıkarılabilir, ama kaynak gerektirebilir. Bunun için başka kaynaklar da bulabiliriz. Örneğin Gülen hanımın öğrencileri belki bu konuda destek olabilirler. Bütün kooperatifler kendi haberlerini yollarsa, onlar böyle bir elektronik bülten hazırlasalar, maliyeti epeyce düşürebiliriz.
- Aynı şekilde, masraflarını paylaşacağımız başka hizmet alanları da düşünebiliriz. Örneğin ürün tasarımcısı bulabilir miyiz, diye konuşmuştuk. Böyle bir ürün tasarımcısı bulursa buna katkıda bulunabilir miyiz her birimiz?

2)Diğer Sektörlerle İşbirliği

- Belediye, vs ile iyi haberleşme (rapor+meclis toplantısı),sürekli bilgilendirme
- Mevcut projeleri/hizmetleri iyi kullanmak
- Büyük firmaların sosyal amaçlı projeler geliştirmesini sağlayabiliriz
- Kararlı olmalı ve işbirliği yaptığımız kurumlara karşı güven vermeliyiz
- İyi hazırlanmak, net bilgilerle gitmek
- Yazılı materyaller geliştirelim
- Başarıları görünür hale getirelim
- Sorun tanımlama, kendi katkımız, kimler ne destek verebilir?
- Yerel gündem 21 gibi platformları iyi kullanalım
- Alınan desteklerin hakkını verelim

Gruptaki tartışmaların özeti:

- Bu tür işbirlikleri kurarken tek taraflı, karşıdan bir şey istemeye odaklı bir yaklaşım etkili sonuç almak açısından doğru değil. Bunun yerine sorunu tespit edip, biz bu sorunun çözümü için şunu yapıyoruz, siz nasıl bir katkıda bulunabilirsiniz yaklaşımı daha iyi sonuç verebilir. Ayrıca yapılacak işin onlar açısından da faydasını görünür hale getirmek lazım. Çoğu zaman bu görülmeyebiliyor diğer kuruluşlar açısından. Söz gelimi, kendilerine gelen başvuruları yönlendirebilecekleri bir hizmet alanı yaratılmış oluyor, vb.
- Yerel ortaklarla çalışırken kendi çalışmalarımızın saygın ve temsil gücü yüksek olarak görünmesi önemli. Yani topluma yönelik ciddi bir fayda mı sağlıyoruz, yoksa sadece üç beş kişiye iş mi edindiriyoruz? Mümkün olduğu kadar çok kadın grubunu temsil ediyor muyuz? Bu temsiliyet ve yaptığımız işin kalitesi insanların bize destek vermesini sağlamak açısından temel noktayı oluşturuyor. Bu nedenle kendimizi temsil etme ve yaptığımız için kalitesini gösterme konusunda güçlendirip, başarı hikâyelerimizi görünür hale getirmemiz lazım.
- Bulduğumuz yerlerde kurulan Yerel Gündem 21 gibi platformlarda da temsil edilmesi önemli. Bu tür platformlar yerel işbirliklerinin geliştirilmesi için iyi araçlar olabilir.
- Diğer sektörler deyince sadece kamu sektörünü düşünüyoruz. Oysa özel sektör de, sosyal sorumluluk projelerine ağırlık vermeye başladı. Örneğin Algida gibi firmaların sosyal amaçlı çalışmaları var. Bu gelişmeyi kooperatifler açısından iyi değerlendirmek önemli. Bunları da harekete geçirebiliriz. Bölgesinde büyük sanayi firmalarıyla ilişkiye geçebilir, ulusal düzeyde projeler oluşturabilirler. Mesela, turkcell'in haydi kızlar okula bunlardan bir tanesi. Kooperatifler olarak bu tür bir çalışmaya bölgemizdeki büyük sanayi kuruluşları varsa onlarla girebiliriz. Bölgelerimize döndüğümüzde düşünelim bununla ilgili. Nasıl yararlanabileceğimizi bundan sonra da tartışmaya devam etmeliyiz. Belki küçük çaplı yerel düzeyde projelere destek vermeyebilirler ama e.grupta tartışarak bir bölgede beş tane kooperatif ortak bir çalışma başlatabilir.
- Diğer sektörlerle nasıl iletişim kurabileceğimizi bilmemiz lazım. O yüzden iyi hazırlanmamız ve net bilgilerle gitmemiz lazım ki sonuç alabilelim. Ama bu çalışmayı neden yapmak istiyoruz, etkisi ne olacak, onlardan ne bekliyoruz, önceden hazırlıklı olmak lazım. Özel sektöre gidersek onlardan ne istiyoruz, belediyeden ne istiyoruz, bunları netleştirecek bazı materyaller geliştirmemiz lazım.
- Diğer sektörlerin desteğinin artması için de işbirliğinin önemi duyurulmalı. Bu duyuruyu da iyi yapmak lazım, televizyonu kullanabiliriz, yerel medyayı. İş dünyasında toplantı düzenleyebiliriz, diğer stk'ların etkinliklerine katılarak onlarla biraz bir araya gelerek

iletişimi artırabiliriz. Medya ile ilgili de tanıtım işbirliği örneklerini duyurmak, destekleyenleri de bu arada duyurmak, onların da katkısını ortaya çıkarmak, bir de destekleyenlerin hepsini birbirinden haberdar etmek, şu destek verdi, bu destek verdi, kaymakamlığa gidince belki muhtarın adını anmak gibi falan.

- Uyguladığım bir strateji var, paylaşmak istiyorum. Bir yerde belediye size sahip çıkmıyor mu, dışardan bir basın mensubunu, başka bir yetkiliyi veya kendi ilinizin dışındaki bir kooperatifi kendi ilinize davet edin. Bir organizasyon hazırlayın, dışardan gelen bir misafirin gözü önünde size sahip çıkmak zorunda hissediyorlar kendilerini. Bu biraz gücü de gösteriyor.
- Belediyeye ihtiyaç için gidiyoruz, sonra uğramıyoruz, arada duvarlar oluyor, güvensiz bakılıyor. Her ay belediye ile karşılıklı bilgi alışverişi kurmak gerek. O yüzden kooperatiften bir görevli aylık, belediye kaymakamlık toplantılarına gitmesini teklif ediyorum. Sürekli onları bilgilendirirseniz, sonunda sizi ciddiye almaya başlıyorlar.
- Biz ankara'da bulunduğumuz ilçe belediyesinden mekan temin ettik. Fakat tek kelime ile yıldırma yöntemiyle mekanı aldık. Altı yedi katlı bir bina, Ankara Kızılay'ın göbeğinde. Hepimize belirli sayıda oda verdiler. Fakat, bu sefer de insanlar taşınmıyor, kenarda duruyor. Bundan sonra ne yüzle bir daha destek arayacağız? Aldığımız birtakım desteklerin de hakkını vermek lazım. Onların olanağını kullanıyoruz, kullandığımız olanakların hakkını vermek gerekiyor.
- Ankara'da Anadolu bahçeleri diye bir proje var, belediyelerle işbirliği içinde çalışılıyor, üç yıldır onun çalışmaları içindeyiz. Kuruluş aşamasından beri içindeyim. Çünkü, ürettiğimiz ürünlerimiz var, onların satışına Pazar oluşturmak amacıyla oluşturulmuş bir çalışma. İstenen tek şey, internette girip alabiliyorsunuz, sosyal hizmetlerin web sayfasından girip alabiliyorsunuz, dosyalardan tıklayarak, Anadolu bahçesi adlı projeyi inceleyebilirsiniz. İkinci olarak İstanbul, daha sonra İzmir düşünülüyor. Çok güzel bir proje. Belediyelerinizle görüşerek öyle bir proje içinde yer almayı önerebilirsiniz. Ürünleri değerlendirmek için güzel bir alan. Çünkü belediye o proje kapsamında şehrin en işlek yerinde yer göstermek zorunda, herhangi bir kira ödemesi yapmıyorsunuz, standlara para ödenmiyor. Aynı zamanda bu proje kapsamında yapılan belli festivallere, etkinliklere katılma şansı olduğu için, internette girerseniz www.shcek.gov.tr adresinden inceleyebilirsiniz.
- Ayrıca belediyelere ortak kadın fuarları oluşturmak konusunda öneri götürülebilir. Bu fuarlar kooperatiflerin biraraya gelmesi için de fırsat oluşturabilir. Aynı anda toplantı vs de yapılabilir.

3)Kooperatif Yönetimi

Neler yapılmalı?

- Kooperatif işlemleri kendini iyi değerlendirmekle başlamalı
- Hiyerarşik yapıları ortadan kaldırmak
- Ortak karar mekanizması
- Liderlik kapasitemizi geliştirmek
- Uzlaşma noktalarını tespit etmek
- Herkesin verebileceği katkıları ortaya çıkarmak
- Gelir- gider hesaplarının herkesçe bilinmesi
- 2-3 kişi alışveriş, bilgi alma vs. için iş planı
- Organizasyon şeması/iş tanımları
- Toplantı sonuçlarını birlikte değerlendirme
- Raporları gönderme
- İyi işleme kriterleri
- Destek grupları/danışmanlar grubu oluşturmak
- Muhasebe ile ilgili en azından takip edebilecek kadar bilgiyi edinmek.

Gruptaki tartışmaların özeti:

- Kooperatiflerin liderlik tanımını gözden geçirmesi gerekiyor. Liderlik derken, kadının kendini ortaya koymasına fırsat verme, başarıların paylaşılması, hiyerarşik olmayan bir

yapı oluşturma, işlerin paylaşılması konusunda inisiyatif veren, kolektif çalışmaya hevesli, grup kararlarına özen gösteren ve uzlaşma alanları yaratabilen bir liderliği kastediyoruz. Lider olacaksak karşımızdaki kişiyi sürüklemeliyiz. Ama asla onun üstünde ona rağmen onun için bir şeyler yapar konuma gelmemeliyiz. Bunu hem davranış biçimimizle, hem sözlerimizle, hem de geliştirdiğimiz karar mekanizmalarıyla ortaya koymalıyız. Nasıl yönetilmek istiyorsak öyle yönetim sistemi kurmalıyız.

- Kadın liderliğinin geliştirilmesi ve yeni kadınların çalışmalara katılmasını kolaylaştırmaya yönelik olarak KEDV tarafından hazırlanan bir eğitim programı var, bu konuda eğitici eğitimi yapılıyor, kendi bölgelerinde uygulamak isteyenler bu konuda destek isteyebilirler.
- Ayrıca hesap verebilir olmak çok önemli, bunun yolu da şeffaf olmaktan geçiyor. Her çalışmanın şeffaf bir şekilde yapılması ve herkesin her şeyi bilmesi gerekiyor. Çalıştığımız kooperatiflerde arkadaşlarımızla ortak bir dil ve düşünce birliğine ulaşmamız gerekiyor ki, ancak o zaman şeffaflıktan söz etmek mümkün olsun. Bütün herkesin amacı, bilgileri, temel uzlaşma noktalarını bilmesinden söz ediyoruz şeffaflık derken. Üyelerimiz günü birlik merkezimize gelmişse bile, oradaki yapılan hesaptan haberi vardır, kasa defterinden haberi vardır. Ne girmiştir veya çıkacaktır, nerede hangisi daha ucuzdur, kalitelidir? Herkesin bundan haberi vardır. Biz açıkçası bundan hiç zarar görmedik. Bu kadar kalabalık isek bugün onun etkisi bu şeffaflıktır diye düşünüyorum. Mesela geziler yapıyoruz, kooperatif üyesi, gönüllü grubu, velilerden birkaç kişiyle gidip arabayla konuşuyoruz. Birkaç kişiyle bunun hesaplarını yapıyoruz. Ne kadar gelecek, ne kadar ücret koyalım, ne kadar kooperatife kalacak, hiçbir zaman da zararını gördüğümüzü düşünmüyorum. Bizim bahsettiğimiz şeffaflık, bütün ortakların kooperatif içinde alınan kararlara katılma konusunda odaklanıyor. Şeffaflık derken, üyelerin her konu ve işleyiş hakkında tam bilgi olmasını ve dolayısıyla neyi nasıl soracağını bilmesi gerektiğini söylüyoruz. Şeffaflık sadece para pul meselesi değil. Ama karar alırken de herkes işin içinde olmalı, hep beraber karar alıyoruz, tartışıyoruz, diyoruz. Bu konuda temel nokta, bu durumun nasıl işlediğini ve üyelerin söz sahibi olduklarını fark etmeleridir. Değilse, bir şirket gibi işleyebilir, ama bunun gerçek anlamda kooperatif olmadığını da görmek lazım.
- Kooperatiflerde katılımda süreklilik sağlama ya da yeni üyeler katma konusunda sorunlar yaşıyoruz. Bunun nedenlerini iyi tanımlamamız ve ona göre stratejiler geliştirmemiz çok önemli. Bir kere baştan şunu kabul etmek lazım, kadınlar böyle oluşumlara illa para diye gelmiyor. Çünkü tek tek kendi işlerini bir türlü yapıyorlar böyle oluşumlarda bir araya gelmelerinin nedeni kimlik meselesi, birey olarak kendilerini ifade etme meselesi. Hepsi liderlik, bir birey olarak ortada durmak istiyor. Asıl kooperatifler buna cevap verirlerse kadınlar gitmezler. Kimlik meselesi çok önemli, insan olarak kendini var etme hissi kadınlarda çok daha yüksek. Bu kooperatiflerin ona hitap etmesi lazım. Ama belli bir kooperatifte kadın bakıyor, her şey bir yerlerde kotarıyor, çok fazla bilgisi de yok. Orada kendine yer bulamıyor. Ayrılmalar genellikle bu nedenle oluyor, o yüzden şeffaflık önemli.
- Sorunları çözmek hep yöneticilerin sorumluluğundaymış gibi görülür. Oysa ortak bir sorun çıktığında, örneğin aldığımız fason işlerle ilgili sorunlar yaşadığımızda, ortak karar almak önemli oluyor. Bu konularda da sorumluluğu paylaşmak önemli, şeffaflık buralardan başlıyor.
- İyi bir iş planı ve iyi takip de kooperatiflerin işleyişi açısından çok önemli. Herkesin her işe koşturması yerine iyi bir işbölümü yapılması, herkesin yapacağı işi bilmesi ve sorumluluğunu alması gerekiyor. Bunu yaparken de herkesi becerisine, kabiliyetine göre yönlendirmek lazım. Ancak o zaman kooperatifin de sürdürülebilirliği mümkün oluyor. Düzenli aralıklarla da biraraya gelip yapılanların paylaşılacağı, iş planının çıkarılacağı koordinasyon toplantıları yapmak gerekiyor.
- Kooperatifin kendi kapasitesinin yeterli olmadığı durumlarda özellikle şöyle bir yola gidilebilir. Bölgedeki yerel liderlerden yararlanılabilir. Yani siz eğer hala bazı yerlere ulaşamıyorsanız kooperatif olarak o zaman biraz daha düşünüp, bölgede kendini ispatlamış kişileri buraya katma imkanı sağlayabilirsiniz. Ama buna da ilkeli bir ortaklık ilişkisi gibi bakmak lazım. Kooperatiflere da baktığımızda, doğrudan hizmetlerden

yararlanmaya ihtiyacı olmayan kadınların da olduğunu görüyoruz. Burada birlikte çalışma ortamının nasıl olduğuna ve kararların verilmesi konusunda nasıl bir ilişki kurulduğuna bakmak lazım. Bu konuda Danışmanlar grubu gibi bir yapı düşünülebilir. Bu danışmanlar grubunun kooperatif yönetimi, kararlarının alınması konusunda, herhangi bir karar hakkı olmaz ama tavsiye edebilirler, gönüllü çalışabilirler. Böylece, kooperatif ortaklarının eksik olduğu konularda, diyelim internet kullanımını, reklâm, iş aramak için fabrika gezmek gibi bu gruptan insanlar bu desteği verebilirler.

- Kooperatiflerin örgütlenmesi ve işlevine uygun çalışmasını gerçekten çok önemsiyoruz. Bunu gerçekleştiremezsek, ne ekonomik ne de sosyal güçlendirmesini başaramayız kadınların. O yüzden, bunu önümüze alacağız, biz tek tek bunlar deneylerden süzölmüş şeyler. Alacağız bunları ne kadar yaptık, niye yapamadık, nasıl yapacağız, tek tek değerlendirmek istiyoruz. Önce yönetim kurulu bunları gözden geçirmeli. Nasıl yapacağız, kimlerle yapacağız. Sadece bununla ilgili değil, diğer çıkan sonuçlarla da aynı şekilde. Ama örgütlenme meselesi gerçekten çok önemli. Arkadaşlara önerim, karşılına alsınlar bunu biz ne kadar yaptık, niye yapamadık, niye yapamadık da çok önemli. Çok ayrıntılı anlatıldı sabah, itiraz da edilmedi, ek de yapılmadı. Asgari bir şey çıkmış durumda şu ana kadar. Buradan bir dönüp bakacağız kendimize. Önce yönetim kurulu ve başta başkanlar. Şöyle böyle yapalım diyoruz da yapalım edelimlerin işe aynı şekilde yansıdığını düşünmüyorum. Baştan aşağı kendimizi gözden geçirmeliyiz.

4-5) Üretim/pazarlama – Sürdürülebilirlik4-5) Üretim/pazarlama – Sürdürülebilirlik Neler yapılmalı?

- Tasarım /yeni ürün geliştirme
- Ortak fuar/festivaller, bu konuda bilgi paylaşımı (Biga-KOSGEB-Van/Sultan)
- Ruhsat alımı-Keriman Hanım
- Satış /pazarlama eğitimi (TESK/KOSGEB-Asuman, Adalet)
- İnternette satış (ürün fotoğrafı, ebadı, fiyatı, malzemesi)-Kedv' e gönderelim(kaç gün içinde kaç adet)
- Ürün /malzeme listesi- Gülen Hanım. Ortak satış, ortak satın alma
- Küçük ölçekli kredi kaynakları, il özel idareleri/belediyelerle ortak proje

Gruptaki tartışmaların özeti:

- Tasarım ve yeni ürün geliştirme konusunda bir ürün tasarımcısıyla bütün kooperatifler ortak çalışabiliriz. Kim olabilir, nereden bulabiliriz, bu konuda düşünelim.
- Ortak fuarlar denmişti. Ortak fuarlar için de yerel yönetimlerle işbirliği içinde olmakta fayda var. Bizim zaman zaman bu tür deneyimlerimiz oldu, tatminkar sonuçlar aldık. Bu fuarlarla ilgili herkesin bilgi paylaşması ve kendi bölgesindeki bilgileri paylaşması lazım. Ticaret odalarında fuarlarla ilgili kitaplar var. Bütün illerdeki fuar listesini paylaşalım. Kooperatifler adına ortak bir girişim olursa, hepimizin ürününü sergileyebiliriz.
- KOSGEB 10 bin euro'ya kadar kooperatiflerin dış fuarlara katılması için destek veriyormuş. Ürün tanıtmak amacıyla gidilebilir. Onu da araştırıp birbirimize duyuralım. Biz de Van ve İstanbul'da iki fuara katıldık. Van'dakinin yarısını KOSGEB karşıladı. KOSGEB'e kilim dokuma ile ilgili kapasite raporu çıkarmıştık, başvurduk. Onlar da Ankara'ya yolladılar, bir ay gibi bir sürede çıktı. Biz o fuarlara gittik ama satış da yapamadık, o da bir sıkıntı. Bir dükkân kiralamak daha önemli bence.
- Üretilen ürünlerle ilgili ruhsat alınması konusunda bilgi paylaşımına ihtiyaç var. Bu bilgi Tarım Müdürlüklerinden alınabilir. Bildiğim kadarıyla ruhsatlar gıda ile ilgili ürünler için eskiden ücretliydi, şimdi artık ücretsiz.

- İzmir'de ege üniversitesinde EBİLSEN diye bir merkez var. O şimdi 60 bayana pazarlama konusunda sekiz günlük bir eğitim veriyor. Levent beyin telefonlarını verelim, siz bir araştırın.
- İki tane proje direkt Avrupa birliğinden almış, deniz kızı bir, deniz kızı iki diye.
- İnternet üzerinden satış konusunda ortak çalışmalar yürütülebilir. Yaka-Koop'un kadın kooperatifleri için internet üzerinden satış yapabilecek bir site oluşturma konusunda destekverebilecek bir bağlantısı var. Ayrıca halihazırda bu işi yapan şirketler var, KEDV ürünleri de bu şirketler aracılığıyla satılıyor. İlk aşamada bunu deneyebiliriz, kooperatiflerin ürünlerini bu şirketlerle ilişkilendirebiliriz. Önemli olan, kooperatifler o malı istenilen tarihte, istenilen kalitede verebilecekler mi? Bunun için şöyle bir uygulama yapabiliriz. Herkesin ürettiği ürünler varsa, onların dijital fotoğrafı, kullanılan malzeme, ebadı, kaç günde ne kadar ürün üretilebiliyor, vb gibi bilgileri yazarak, KEDV'ye gönderebilirsiniz. Bizim bağlantıda olduğumuz şirketlerle ilişkilendirebiliriz.
- Ayrıca kooperatiflerin bazıları benzer işler yapıyor, pazarı ya da hammaddesi çakışıyor olabilir. Herkes ne üretiyorsa, hammadde girdisini nereden alıyor, nereye pazarlıyor, fiyatı gibi konularda bilgileri birbiriyle paylaşabilir. Böyle bilgiler verilirse, bakarsınız aynı yerden hammadde bulma imkanı olabilir, daha ucuza gelebilir, aynı fiyatla girerek pazarda daha fazla satmak mümkün olabilir. Böyle temel bilgiler olmadan hacmi büyütme mümkün değil. Bu bilgileri bir araya getirerek nasıl çakıştırdığımızı da görebiliriz. Bu konuda Gülen Hanımın öğrencileri bir matris düzenleyerek yardımcı olabilir.
- İş geliştirme ve yürütme konusunda da destek ihtiyacı oluyor. Bu konuda KOSGEB ve KESK'ten eğitim almış gruplar var. Maliyet planı nasıl yapılır, iş planı nasıl yapılır, günlük haftalık ürün hesabı nedir, vb konularda eğitim veriyorlar. 15-20 kişilik gruplar oluşturulması bekleniyor.
- Bunlara ek olarak sermaye ihtiyacımız oluyor. Diyarbakır'da bir uygulama var, şimdiye kadar bin kadına kredi verilmiş. % 10 faizle haftalık geri ödemeler yapılmış. Ayrıca KEDV MAYA iktisadi işletmesi tarafından mikro kredi veriliyor. Şu anda İzmit, İstanbul, Adapazarı ve Düzce'de uygulanıyor. En az 200-300 kadın kredi alacak gibiyse bir şehirde, orada yarı şube gibi bir oluşum olabilir. Ama bu iki uygulama da çok hızlı yaygınlaşmıyor.
- Mikro-kredi uygulamaları dışında kaynak yaratmak için tasarruf grupları modeli de yararlı olabilir. Bu konuda bazı kooperatifler tarafından yapılan uygulamalar var. Örneğin İzmit'te bir grup ayda 2,5 milyon biriktirerek başladı, 3 senede beş milyar fon oluşturdular ve 17 milyarlık kredi dağıttılar. Sonuç olarak kredi verebilir bir düzeye geldiler. Kadınların kendi parası oluşmuş oluyor ve bankaya kazandırmak yerine kadınların kendisine dönen bir yapı oluşmuş oluyor. Grubun kendi parası olduğu için, alınan borçtan ödenen faiz, üyeye döndüğü için kredi daha ucuza geliyor. Bu sayede kadınlar ciddi anlamda kendi öz kaynaklarını oluşturmuş oluyorlar. Bu tür gruplar oluşturmak ve daha detaylı bilgi alınmak istenirse KEDV bu konuda destek olabilir.
- En son mahalli idareler, yeni yerel yönetim yasasıyla bütün belediyelere yazı yolladı. İl özel idareleri ve belediyeler, çocuk eğitimi, kadınlara yönelik faaliyetler için sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapıp projeler geliştirilmesi öneriliyor, hatta mikro kredi de tabir ediliyor. Bunu bütün başka projelerimiz için de aklımızda tutalım. Belediyelerin elinde şu anda böyle bir tamim var, genel müdürlükten gelen. Belediye ve il özel idareleriyle iyi diyalog kurarak muhtemel olanaklar neler olabilir, konusunda konuşabiliriz.

KARARLAR VE KISA DÖNEMLİ İŞ PLANI

1. İkili gruplar halinde birbirinden öğrenme

Kooperatifleri bu toplantı boyunca birbirlerini tanıdılar, benzer faaliyetleri yürüten ya da yürütmek isteyen kooperatifler birbirleriyle ilişkiye geçecekler ve ikili gruplar halinde birbirinden öğrenme sürecini başlatacaklar. Bu sürecin sonunda da ne öğrenildiği, bu bilgilerin nasıl kullanılacağı ile ilgili bir rapor yazılacak, böylece bu ziyaretler sistemli bir hale getirilecek.

2. E-mail grubu oluşturulması

KEDV e-mail grubu açacak ve moderatörlüğünü yapacak.

3. Elektronik bülten

Bütün kooperatifler yaptıkları çalışmalar, paylaşmak istedikleri konular, vs ile ilgili yazı ve fotoğraf gönderecek, bunlar Gülen hanımın öğrencileri tarafından toparlanarak ortak bir e.bülten haline getirilecek ve internet üzerinden paylaşılacak. Bunun için bir maliyet çıkarsa nasıl paylaşabileceğimizi ya da kaynak yaratabileceğimizi tartışacağız.

4. Bilgi Paylaşımı

Festivaller, satış olanakları, proje fonları, iş geliştirme, vb konularda bilgilerimizi oluşturduğumuz e.grup aracılığıyla birbirimize duyuracağız.

İlk aşamada Çanakkale Biga Kooperatifi bütün illerdeki fuarların listesini oluşturacak ve internet üzerinden diğerleriyle paylaşacak. Özellikle gıda konusunda ruhsat alımı ile ilgili

kooperatifinden Keriman hanım bilgi gönderecek. İş geliştirme eğitimi veren KOSGEB ve KESK ile ilgili bilgileri de ... kooperatifinden Asuman ve Kooperatifinden Adalet hanım gönderecekler.

5. Ürün Tasarımcısı

Bütün kooperatifler için önemli bir ihtiyaç da satılabilir, pazara uygun ürün tasarlamak. Bu konuda ciddi bir uzmanlık ihtiyacı var. Bütün kooperatiflerin bu uzmanlığı tek başına almaya çalışması yerine, bütün kooperatifler için ürün geliştirecek bir ürün tasarımcısı bulunabilir. Bu sayede masrafları da paylaşma şansımız olabilir. Bu konu e.grupta tartışılacak.

6. Ortak pazarlama / İnternet üzerinden Pazarlama/ Ortak hammadde alımı

İnternet üzerinden pazarlama konusunda, KEDV'in ilişkide olduğu ve hâlihazırda ürünlerinin satıldığı şirketler var. Bu konuda kooperatiflerin ürünlerinin de orada satılması konusunda ilişkiye geçilebilir. Bu konuda deneme amaçlı bir çalışma yapılacaktır. Kooperatifler en iyi standartta ve en hızlı üretebildiği ürünlerin dijital ortamda fotoğrafını ve kullanılan malzeme, ebadı, fiyatı, vb gibi bilgileri hazırlayarak gönderecek. KEDV de bu ürünlerin söz konusu şirketlerin sayfalarında yer alabilmesi için bağlantıyı sağlayacak.

Ayrıca ortak iş yapan gruplar ya da hammadde aynı olan ama farklı ürün üreten gruplar var. Bununla ilgili ortak işbirliği geliştirilebilir. Her grup, ne ürettiğini, hammadde girdisini nereden aldığını, nereye pazarladığını, fiyatı ile ilgili bilgi verecek. Bu sayede bilgilerin paylaşılması, aynı yerden hammadde alma ve pazarlık şansını artırma gibi imkânlar doğacak. Bu bilgileri sistemli bir şekilde toplayabilmek için Gülen hanımın öğrencileri bir form hazırlayacaklar ve kooperatifler bu formları doldurarak gerekli bilgileri verecekler. Sonunda yine Gülen hanımın öğrencileri tarafından bilgiler analiz edilecek ve ortak çalışma alanlarının neler olabileceği birlikte değerlendirilecek.

7. Kredi Desteği

Kadınların iş yapma ya da işi geliştirme konusunda en önemli sorunlarından biri de, sermaye/kredi. Bu konuda KEDV'in İzmit, İstanbul, Adapazarı ve Düzce'deki uygulamaları ve Diyarbakır'daki uygulama dışında başka küçük kredi kaynağı maalesef yok. Bunun için özellikle bu uygulamaların olmadığı bölgelerde tasarruf grubu oluşturma konusunda çalışmalar yürütülebilir. Bu konuda KEDV, eğitim ve danışmanlık desteği sağlayacak.

8. Kooperatif toplantıları

Kooperatifler arası iletişim ve işbirliğini güçlendirmek için biraraya gelmek, birlikte stratejiler geliştirmek çok önemli. Bu toplantıları çok sık yapamasak da, bölgesel olarak toplanmak daha kolay ve daha az maliyetle organize edilebilir. Bu nedenle 3 ayda bir bölgesel toplantılar planlanacak. Ayrıca yılda bir kez de yine tüm grupların biraraya geldiği toplantı organize edilecek.

DEĞERLENDİRME

- Bir, neler iyiydi?
- İki, keşke dediğimiz bir şey oldu mu?
- Üç, buradan edindiğim en önemli şey şuydu.
- Teşekkür ediyorum, bizleri burada ağırladılar. Bir çalışma hazırlayıp, bizi davet ettiler. Bu benim ve kooperatifim için gerçekten çok önemliydi. Biz yeni bir kooperatiftik. Hiçbir tecrübe olmadan kurduk. Kendi çabalarımızla yaptık, buradaki konuşmalar, özellikle bilimsel olarak herkesin sıkıntısını anlatması benim için çok önemliydi. Ben sıfırdan her şeyi irdelemeyi, nerede hata yaptığımı çok iyi gözlemledim. Bundan sonra nasıl bir iş planı ve nasıl bir yol izleyeceğim konusunda büyük katkıda bulundu. Çok faydalı geçti. Bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyorum, bu tür toplantıların devamını diliyorum.
- Geçtiğimiz yıl yerel gündem 21'in çalışmasına katılmıştım, kadın festivali etkinliği idi. Orada şöyle bir izlenim edinmiştim. Yerel gündem 21 sekreterleri başta olmak üzere kimse yaptıkları işin anlamını görevlerinin ne olduğunu yeterince açıklayamıyordu. Ne yapacak, işlevi neydi, bu kimsenin kafasında net değildi. Kendilerini tarif bile edemiyorlardı, bu bizi çok şaşırtmıştı. Burada edindiğim izlenim, çok kısa sürede arkadaşlar kooperatifleşmişler. Bir çok bölgenin çok yeni olduğunu gördüm. O kadar iyi tanımladılar ki çalışmalarını, bu beni şaşırttı. Çok önemli şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. Özellikle işin örgütlenmesi noktasında çok önemli deneyimler elde ettik. Keşke dediğim şey, keşke sunumlar hepimizin eline 15 gün önceden geçseydi, okuyarak gelseydim, bu bir çok şeyi kısaltabilirdi. Hatta bölgelerle ilgili bir bilgi de edinebilirdim, Karaburun nerededir bilmiyorum. Önceden edinseydim iyi olurdu. Bir dahaki merkezi toplantıda gerçekleşirse çok iyi olur, buradaki bir çok tartışmayı da kısaltabilirdi. Öğrenebileceğimiz çok şey vardı öykülerde, onları kısaltırdı.
- Gerçekten toplantı çok yararlıydı. Diğer kooperatifleri tanımış oldum. Çünkü, araştırıyoruz, duyuyoruz ama farklı yapıları görmek çok iyiydi. Artı, yüz çarpı iki projesi benim için çok ilginçti. Keşke dediğim noktada Bigalı arkadaşla katılıyorum. Söylemek istediğimiz bazı şeyleri bile tam açıklayamadığımızı düşünüyorum. Onun dışında her şey çok güzeldi.
- KEDV yöneticilerine ve vakfa çok teşekkür ediyorum. Yıllardır kadınlara yönelik hizmetler verdim. Bu son kooperatif çalışmamda sadece kendimi yalnız hissediyordum. Burada arkadaşları görünce bana güç geldi, denizliye dönünce, yedi dernekte aktif olarak çalışıyorum, onlara kooperatifleri daha inançla savunacağım, daha farklı konularda kooperatif kurulmasında destek olacağım. Keşke dediğim bir şey yok. Çok güzel ağırladınız. Çok güzel öneriler aldık. Her şeyi çok iyi yapıyoruz, her şey tamam diye bir şey yok, iyinin daha iyisi olduğunu düşününüz, bu fikirlerden de yararlanarak kooperatifçiliğin gelişmesine çalışacağız. Bizim girişimcilik kursunda Hollanda'dan gelen eğitimci demişti ki, biz kalkınmamızı kooperatifleşme ile sağladık. Ama biz nedense bu konuyu yeterince önemsemiyoruz. Gülen hanımı tanımaktan çok mutlu olduk. Tüm emek verenlere teşekkür ediyorum.
- Bu tarz toplantılar bizler için çok anlamlı. Sanki emekliye emekliye bugünlere geliyoruz, daha ayağa kalkmamış olarak görüyorum. Kalkmaya çabalıyoruz. Onun için çok anlamlı. Bu anlamlı çalışma içinde de aynı düşünce aynı amaç için bir araya gelmiş arkadaşlarla konuşuyor olmak, onlarla fikir birliği içine girmek işin en güzel yanı. Aynı havayı soluyoruz, bize bunu soluttukları için çok teşekkür ediyorum. Büyük şans olarak

görüyorum. Keşke, bütün çalışma yaptığımız arkadaşlarımız burada olsaydı. Keşke standlar olacağı söyleneşeydi, hazırladığımız ürünlerle gelseydik. Arkadaşlarımız ürünlerle katılabilirdi. Böyle büyük organizelerde büyük grupları ağırlamak maliyeti yüksek ama bundan sonraki toplantılarda o tarz hazırlıklı geliriz. Buradan edindiğimiz en önemli şey en başta aynı havayı soluyor olmak. Bu havayı sıklıkla solumak gerektiğine inanıyorum, özellikle bölgesel olarak sıklıkla bir araya gelebilmeliyiz.

- Bir hikaye ile sonlamak istiyorum. Bir orman yanmış, hayvanlar kaçıışırken, küçük bir serçe yangını söndürmeye uğraşıyormuş, yakındaki bir su birikintisinden gagasını suyla doldurup, yangının üstüne bırakıp tekrar geri dönüyormuş, tekrar getiriyormuş. Diğer hayvanlar, demişler ki, sen küçük gaganla bu yangını söndürebileceğini mi sanıyorsun, en azından sizin gibi seyretmiyorum, bir şeyler yapmak için çabalıyorum demiş. Ben de kendimizi buna benzetiyorum, kadının güçlenmesi için, bir şeyler yapması için uğraşıyoruz. Çok güzel şeyler yapacağımıza inanıyorum.
- İyi ki burada varız, bizim var olmamız çok iyi. Keşke daha çok vaktimiz olsaydı. Kimimizin eline gelmeyen, stand format gibi bilgiler keşke önceden elimizde olsaydı. Keşkeler hep olur, dert etmiyoruz. Edindiğim en önemli şey, sizlerle tanıştım. İyi ki varız.
- Her şey çok iyiydi, ilk defa kooperatiflerle ilgili bir toplantıya katıldık. Bugüne kadar bu sorunlarla uğraşan tek kooperatif olduğumuzu düşünüyorduk. Değilmişiz. Hem sorunlar konusunda hem çözümler konusunda hemfikirmişiz. Keşke dediğimiz, keşke daha önce olmuş olsaydı. Çünkü çok güzel bir organizasyon. Çok şeyler aldım. Çok güçle gideceğime inanıyorum. Bu kadar kadın örgütlülüğünü görmek çok duygulandırıcı, heyecan verici bir şey. Burada en önemli deneyim, burada bu kadar kadın dayanışmasının, kadın örgütünün olması.
- Bizi de davet etmeniz iyiydi, teşekkür ediyorum. Keşkeler her zaman olacaktır, ayrıca bir yıllık mesafe kaydettiğimi düşünüyorum. Ayrıca ben buradaki bilgileri toparlayıp çorlu'da yerel basına vermeyi düşünüyorum.
- Organizasyonu yapanlara teşekkür ediyoruz. Ben şundan çok memnun kaldım, örgütlü olmak çok güzel bir şey, örgütlü kadınlar çok kötü deneyimler yaşamış olsalar bile eminim daha iyisini başaracaklar. Buradan o duygularla ayrılıyorum. Hepimiz aynı deneyimleri yaşayıp, kooperatifleri ayakta tutmaya çalışıyoruz, ama üreten ve örgütlü kadınlar eminim sorunlarını hep birlikte daha iyi aşacaklar.
- Kendim ve kooperatifim adına teşekkür ediyorum. Keşke dediğimiz, keşke daha fazla kendimizi daha fazla ifade edecek zamanımız olsaydı. Belki bundan sonra konular azaltılıp, zaman çoğaltılarak daha verimli kullanabiliriz.
- Edindiğim şey, alışlagelmiş kadın kadının düşmanıdır gibi bir düşünce var, bunun aksini ispatlayacağımız konusunda düşüncelerim var.
- Burada paylaşım iyiydi. Keşke dediğim bir şey yok. Edindiğim en önemli şey, bütün zorluklara rağmen ayakta durabilmek ve bunu başarabileceğimize inanıyorum.
- Kooperatif açısından duyduğum deneyimlerden dolayı çok güzel sonuçlar elde edildiğine inanıyorum. Burada bulunan bütün arkadaşlara da teşekkür ediyorum, deneyimleri paylaştıkları için. İleride nelerin gerektirdiği konusunda bilgi verdiler, zamanlarını paylaştıkları için teşekkür ediyorum.
- Kibele Gazi mahallesi. Bu organizasyona katkıda bulunanlara teşekkür ediyorum. Çok yakında açılışımız olacak, hepinizi bekliyoruz.

- Aslında çok konuştum, gene herkesle aynı dilekleri paylaşıyorum. Herkese organizasyon için teşekkür ediyorum. Gelecekte Türkiye duysun, Türkiye değişecek, gümbür gümbür geliyoruz, kedv ile örgütlenmiş kadınlar olarak geliyoruz.
- Özet olarak şunu söyleyeceğim, hakikaten çok gururlandım, bu kadar çok kadının olduğu böyle bir toplantıya ilk defa katılıyorum. Çok gurur duydum kadın olmaktan, ilk defa bu kadar çok gurur duydum. Benim de çorbada tuzum olursa çok gurur duyacağım.
- Bu toplantı benim için çok iyi oldu. Başka toplantılara da daha önce katılmışım ama burada farklı kooperatiflerin olması, arkadaşlarımızla deneyimlerimizi, yeni fikirleri paylaşmak benim için çok iyi oldu, buradan çok şey götüreceğime inanıyorum.
- Ben de bu kadar güzel kadınla birlikte olmaktan çok memnun oldum. Çok güzel şeyler aldık. Hepimiz birlikte bir şeyler paylaştık. Kadın ruhuyla türkiye’de güçlü bir çıkış yapabiliriz. Bu toplantıların devamını düşünüyorum.
- Ben de bu toplantıya katıldığım için çok mutluyum. Bu kadar kadın kooperatifi beklemiyordum, beni oldukça şaşırttı.
- Ben de buradaki arkadaşların başaracağından eminim. Amerikada nasıl kadınlara dışişleri bakanlığı veriliyorsa burada kooperatif başkanı inşallah oluruz, olacağız da. Umudumuzo.
- Arkadaşımız heyecanlandı, fikirlerini buraya yazmıştı. Şu anda kağıda dökmek çok zor. Çünkü benim için çok farklı şeyler oldu. Kendimi çok fazlasıyla önemsedim. Çok fazla şeyler yapmak istediğimi fark ettim. Artık hayat evde çocuk bakmakla ev kadını olmaktan çok güzel olaylar olduğunu anladım. Size teşekkür ediyorum.
- Keşke kooperatifteki bütün arkadaşlarımız bu toplantıya katılabilseydi. Aynı duyguları paylaşırdı. Teşekkür ediyorum.
- Ben de var olmaktan ve burada birliktelik oluşturmaktan çok mutlu olduğumu belirtmek istiyorum. Ne mutlu ki hep birlikte toplandık, tanışabildik, çok gururluyum. Herkese teşekkür ederim.